

TÜRK MADENCİLİĞİNİ GELİŞTİRECEK ÖRNEK BİR KURULUŞ MODELİ: "MADEN YARDIM KOMİSYONU"

Ergin ÜÇER

Ulusal ekonomimizi düze çıkarmak için yoğun bir çaba içinde olan Türkiye'nin, en önemli varlıklarından biri de şüphesiz yeraltı kaynaklarıdır. Tabiatın yurdumuza armağan ettiği ve çok az ülkeye nasip olacak türde yeraltı maden zenginliklerinden, ne yazık ki bu güne kadar yeterince yararlanma olanağı doğmamıştır. Bu konuda çeşitli etkenler, madenciliğin gelişmesini, ve buna paralel olarak, yurt ekonomisine katkısını engellemiştir. Ancak bu etkenlerin en başında organizasyon bozukluklarının olduğu da bir gerçektir.

Yakın geçmişimizde (1960-1970 yılları arasında), bu konuda, yapısal olarak küçük sayılabilecek bir kuruluş, çok kısa süren yaşamı içinde, ülke madenciliğine, hiç de küçümsenmeyecek katkılarda bulunmuştur. Bu kuruluş, "Maden Yardım Komisyonu" adında mütevazı bir organizasyondur.

Şimdi bu komisyonun yapısını, çalışma düzenini, madencilerle olan sıcak diyalogunu, bugüne kadar yaşayan, üretim ve katma değer yaratan projelerini birlikte inceleyelim. Ve buna

benzer bir organizasyonun, yurt madenciliğine nasıl katkı yaratacağını birlikte tasarlayalım.

Kuruluş: Maden Yardım Komisyonu, Türk Özel Sektör madenciliğinin kalkınması için, 1960'lı yıllarda, ABD'nin (A/D) kanalıyla finanse edilen ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) bünyesinde oluşturulan özel bir statü ile kurulmuştur. Söz konusu kaynaktan temin edilen sınırlı bir bütçesi vardı.

Ekipler, Komisyona ait pick-up'larla seyahat ediyor, gittikleri maden sahalarında, jeolojik yapı, cevherleşmenin orijini, mineralojik yapı, rezerv imkanları, yol, enerji kaynakları, coğrafi ve sosyal yapı ve hatta meteorolojik verileri tespit ediyor ve bu kaynak hakkında, yerinde konsültasyon yapıyor, karakteristik numuneler alarak merkez ofise dönüyorlardı. Bu çalışmaların her anı bir eğitim ve öğrenim evresi idi, her kim mesleğinde bir konuyu biliyor idiyse, diğerine anlatmak ve öğretmek derin bir haz veriyordu.

Arazi çalışmalarında maden ruhsatı sahibi ile birlikte yürütülüyordu. Maden sahasında yapılan tespitlere göre, olumlu bir durum var ise, madenciye hemen bir program öneriliyordu. Örneğin, nerelerden yarma yapılacağı, nasıl numune alınacağı, yapacağı üretimin satılabilme özelliklerinin neler olduğu anlatılarak, girişimciye yön veriliyordu.

Arazide toplanan veriler merkez ofiste "Rapor" ve ileri aşamalarda "Proje" haline getiriliyor ve Başkanlığın onayına sunuluyordu. Bu raporlarda arazi bilgileri teknik bir düzen içinde anlatılıyor, bu veriler olumlu ise projeye teknik ve finansman desteği veriliyordu. Destekleme şekli adım adım yapılıyor, önce arama için (yarma, galeri, kuyu) parasal, ayrıca (kompresör, çeşitli araç gereç)

teçhizat yardımı yapılıyordu. Bu kaynakların yerinde kullanışı, projenin yürüyüşü, periyodik olarak takip ediliyordu. Madencinin başansı, rezerv imkanlarının artışı ile bu küçük arama şekli, büyük bir maden işletmesine dönüşebiliyordu.

Bu kuruluşun uzun ömürlü olması için, bir döner sermaye modeli oluşturulamamış ve mevcut bütçenin tükenmesi ile 70'li yılları

başında ne yazık ki kapanmıştır.

Yapısı: TOBB'ne bağlı olan bu kuruluşun yapısı genel olarak şöyledir: Başkan, Başkan Yardımcısı, İdare ve Muhasebe Grubu ve Teknik Grup. Her biri en az bir Maden Mühendisi, bir Jeolog'dan oluşan, gerektiğinde bir Topoğraf eklenen 5-6 ekip. Yazı, Çizim Grubu; iki eleman. Analiz Laboratuvarı; iki uzman eleman. Ayrıca arazi çalışmalarını yürütmek üzere 5-6 adet cip (pick-up) ve sürücülere.

Çalışma Düzeni: Burada çalışma zinciri şöyle gerçekleşiyordu:

- Elinde ruhsatlı bir maden sahası bulunan (bugün arama ruhsatı olabilir) kişi ya da şirket bir başvuru yazısı ile durumunu anlatıyor, ve isteklerde bulunuyordu. Bu sahada hiç bir çalışma yapılmaması veya kısmen çalışılmış olması önemli değildi. Yapılan her başvuru ciddi şekilde ele alınmakta idi.

- Başvurular sistematik bir şekilde arşivleniyor, ve

uzman ekiplerce taranıyordu. Ekipler, başvuru dosyalarından önem derecesine göre seçtikleri 5-10 dosyayı, 8-15 gün sürecek programlar şeklinde ele alıyor ve bu programı dosya sahibi madencilere bildiriyorlardı. Uzman ekiplerin bu programları Başkan tarafından onaylanıyor ve uygulamaya başlanıyordu.

- Maden Yardım Komisyonu kısa çalışma hayatı içinde, şu maden sahalarında etkin olmuştur: Demir, kurşun, çinko, fosfat, civa, antimuan, krom, barit, bentonit, asbest, fluroit, manganez, manyezit sahaları ve diğer birçok maden ile mermer yatakları konusunda yoğun çalışmalar yapılmıştır.

Maden Yardım Komisyonu'nun bütün çalışmaları TOBB arşivlerinde saklanmaktadır.

Günümüze gelirse, artık somut, güçlü adımlar atma zamanı gelmiştir. Madencilliğimize nasıl ivme kazandıracağımızı, nasıl fonksiyonel aktiviteler yaratacağımızı, nasıl mesleğini seven genç meslektaşlarımızı bu işlere seferber edeceğimizi düşünelim. Yukarıda ufak bir modelini tanıtmaya çalıştığımız, ama daha mükemmel ve etkin bir kuruluşun oluşması için destek yaratalım, kaynak arayalım. Madencilliğimize üretimle, eğitimle, organizasyonla sahip çıkalım. Amacımızı ve yeraltı kaynaklarımızın yurt ekonomisine katkısını objektif verilerle yeterince anlatabilirsek yurt içi ve yurt dışı finans kaynaklarından destek bulacağımız kanısındayım. HI

"MADEN KANUNU" PANELİ YAPILDI

Odamızın düzenlediği "Maden Kanunu" Paneli 21 Mayıs 2003 günü saat 15.00 de The Golden Princess Hotel salonunda gerçekleştirildi. Oda Başkanımız Mehmet Torun, 3 yıldır değişiklik çalışmaları sürdürülen Maden Kanunu tasarısının geldiği aşama, yapılması gerekli değişiklikler, değişiklikler sonucu Türkiye madencilğine kazandıracığı beklenen gelişmeler, kamu ve özel sektöre ait maden işletmelerinde verimli bir çalışmanın yürütülemediği, birçoğunun atıl durumda olmasının vicdanları sızlattığını, bir an önce madencilğin önünü açacak değişikliklerin uygulanmasının arzuladığını panel açılış konuşmasında dile getirmiştir.

Eski oda başkanlarımızdan Asım Kutluata'nın yönettiği panele, TBMM Enerji ve Sanayi Komisyonu üyesi iki milletvekilimiz ile ETKB, Türkiye Madenciler Demeği, Çevre Mühendisleri Odası ve Maden Mühendisleri Odası temsilcileri katılmışlardır. Asım Kutluata'nın başarılı yönetimi ve panelistlerin ilgi alanına uygun şekilde yönelttiği sorularla konuşmalar oldukça anlaşılır ve düzeyli bir şekilde sürdürülmüştür. Panelde Türkiye Madenciler Derneği Başkanı İsmet Kasapoğlu Maden Kanunu çalışmalarının tarihsel gelişimini özetlemiş, ETKB temsilcisi Mehmet Tombul uygulamadaki maden kanunda karşılaşılan sorunları giderecek değişikliklerle

madencilğin önünün açılmasını hedeflediklerini ifade etmiştir. AKP Sakarya Milletvekili, TBMM Enerji ve Sanayi Komisyonu Başkan Yardımcısı Hasan Ali Çelik ise maden potansiyelimizin ülke ekonomisine en iyi şekilde kazandırılması ve çevreye uyumlu bir işletmeciliğin yapılabilmesini sağlayacak yeni bir kanun çıkarılabilmesi için iyi niyetle tüm kişi ve kuruluşların görüşlerini alarak bir yasa çıkarma gayretinde olduklarını belirtmiştir. CHP Adana Milletvekili, TBMM Enerji ve Sanayi Komisyonu Üyesi Tacidar Seyhan, ülkenin tüm kurum ve kuruluşlarının kötü yönetildiğini, en iyi yasayı çıkarsanız bile kötü uygulayıcıların elinde bir hiç olacağını, asıl önemli olanın iyi yönetim ahlakı ve kültürünü kurumlara yerleştirebilmek olduğunu vurgulamıştır.

TMMOB Çevre Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Üyesi Tezcan Abay, Madencilik sektörünün sorunlarının gerçek nedenlerini ortaya koymadan yeni düzenlemelerin bir yaran olmayacağı, yasa uygulamalardan 6 ay sonra yine sorunların konuşulmaya devam edeceğini, Odamız Başkan Yardımcısı Ayhan Yüksel ise yeni kanunda mühendislik hizmetlerinin yeri, sorumluluğu, etkinlik düzeyinin iyi belirlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Panel sunuşlarından sonra katılımcılar da görüşleriyle katkıda bulunmuşlardır, m

